מכתבים למערכת

לעורכי, כותבי וקוראי "מורשה"

בתקוה לתשומת לב,

הגליון השני, עם ההזמנה לכתוב לשלישי — שרשו ספקות מלב, שמא אין "מורשה" אלא נסיון נוסף של רצון טוב, שהמשך לא יהיה לו.
ע"כ עתה מקום — וחובה — לחוות דעה על הקו והכיוון.

א, לאיזו במה אנו זקוקים? האם לבמה של דברי תורה — הלכה ומחשבה, שתעודד יצר הכתיבה ותאפשר פרסום יצירותינו?
או לחוברת שיהיו בה רק — או בעיקר — בירורי מחשבה (כי ל"חוברות" בהלכה יש די במות)?
או שמא זקוקים אנו לעתון שיבטא גם עמדות פוליטיות בבעיות מעשיות, של בני תורה מאמיני גדלות תקופתנו כתקופת גאולה ומשיחיות?

מ"מ — דיון זה, וההחלטה שבסופו, יהיו נחלת כל הקוראים והכותבים ולא של חברי המערכת גרידא. שליחים אתם, עורכי "מורשה", שליחי צבור גדול, ואת דעותיו עליכם לברר ולמלא, יותר מאשר לקבוע עבורו, מה חשוב ורצוי לו.

ב. בגליון השני בעצם פרסום "על דא ועל הא" — נקבע: "מורשה" אינו עוסק רק במאמרים תורניים — רעיוניים. הוא דש: 1) גם בעניני שעה של צבוריות דתית 2) ובסגנון עתון פוליטי (לאו דוקא מפלגתי). חשוב שאנו הקוראים, ניתן דעתנו ע"כ. ואפתח במצוה תחילה לדעתי במה נכבדה שתצא כרבעון, בגודל הגליונות עד עתה, ושעיקר תוכנה יהא בירורי השקפת עולם, על יסוד מאמרי חז"ל — חשובה ונחוצה היא לנו.

מאחר ואין "מחשבת ישראל" ענין בפני עצמו, והיא רק חלק מתורה, שמתפרט מתוך העיקר והיסוד — הלכה ושמעתתא, חשוב שיהא בכל גליון גם, לפחות, מאמר רציני אחד בנושא הלכתי — או בירור הלכה למעשה של ענינים המתחדשים ע"י מציאות חיינו (כגון: מפקד האוכלוסין, הפעלת בי"ח בשבת, נתוחי מתים, הפלה והפסקת הריון, פעולות תגמול נגד משתפי פעולה עם החבלנים, משטרה בשבת חדושי הטכניקה וכד'), או בירור הלכתי בנושא רעיוני (כגון: יישוב א"י, סמכות רבנות ראשית, שמיטה בימינו וכן הלאה).
זאת כאמור — להחדרת הרעיון, ולחנוך עצמנו לקשור האגדה בהלכה. דרך זו עדיפה על פרסום "חבורות" או שאר פלפולים שכן במות רבות יש לכל בן־תורה לפרסם בהם.
שאר החוברת תוקדש למאמרים, שהם בירור ונתוח נושאים בהשקפת עולם; תנ"ך, תפילה, מוסר וכו' וכו'.

מכתבים למערכת

אלא שלדעתי, אם זו במה של בני תורה — שבסיוע כספי להוצאתה עוזרים צעירי המפד"ל אך "תוכן החוברת נקבע בצורה עצמאית ע"י המערכת" כמוצהר בשער חוברת ב' — אין בה מקום למאמר קצר שהוא הבעת דעה פוליטית גרידא.

ואסביר היטיב: יש מקום, ואף חיוב לברר בבמתנו נושא: שירות לאומי לבנות, הכתרה פרטית, טירור קדוש וכו', כבגליון ב', אבל — לא דעה פוליטית בצורת מאמר מערכת של עתון מפלגתי, שבו קביעת עמדה מראש, והטפת מוסר, מתוך אותה עמדה, בלי בירור ובסוס רעיוני, מחשבתי והלכתי ע"ס מקורותינו.

בני תורה האמונים על השקפת העולם המותוית ע"י הכוזרי — מהר"ל — הרב זצ"ל, יש להם מה לומר, וחשוב שיישמע קולם, אך כ"קול יעקב" קול תורה, ולא כמאמר פוליטי בעתון. יהיו הדברים הפוליטיים, מיוסדים ומבוססים על מאמרי חז"ל, תהא — הדרך מוארת באורם, יהא ההגיון מותווה ע"י דבריהם הקדושים, יהא כל נושא מבורר ופתוח לדיון ע"פ המקורות, ולא כדעה אישית של הכותב, שככל שהוא נכבד, לא מפיו אנו חיים.

מאמר קצר ובו דעה פוליטית, מקומו בעתון יומי. בירור רעיוני, הלכתי, על יסוד דברי חז"ל לכל תקופותיהם — הוא עניינם של בני תורה. וכי את השקפת עולמנו הפוליטית־מעשית לכל נבכי היינו וסבכי התקופה — לא על סמך רבותינו אנו קובעים?

לסכום, — האם אנחנו "הצפה", — שמופיע — מספר — פעמים — בשנה, או בני תורה, תלמידי חכמים, האמונים עלי דברי חז"ל, וחיים לאורם, שמחשבתם מיוסדת ומכוונת ע"פ הדרכות מסיני שתנאים ואמוראים, רו"א וכו' מאירים את דרכנו, או שמא — ככל פוליטקאי מתחיל הנושא דבריו ברמה — אף אנו קובעים דרכינו, לאור שכלנו ורעיוננו.

מדוע עלי להסכים ולחשוב כמו ש"ריש" ו"אב"א גור אריה" (החותמים על דא ועל הא — ושאלת האנונימיות, פרשה — לא נאה — בפני עצמה היא) חושבים. עם כל הכבוד, הרבה "רישים" איכא בשוקא, אבל תנאים ואמוראים — שאני.

נסיים בכי טוב — אם כל הערותי הן רק על 3, מתוך 120 עמודים — אין לך שבח טוב מזה. ואף גם זאת — לא לבקורת נאמרו הדברים, אלא לפתיחת דיון קוראים.

תחזקנה ידיכם

וחילכם לאורייתא

ישראל הס

תגובת המערכת

שמחנו מאד במכתבו של הרב הס, דבר בעתו הוא — וטוב הוא, ולואי ויזכה לתשומת לב הקוראים והכותבים של "מורשה".

בעיית הקו, הכיוון והצורה של מורשה, אותה עורר הרב הס, העסיקה את המערכת זה כבר וכנראה אף תעסיקה עוד בעתיד הקרוב והרחוק. מצרנית לבעיה זו, ואף בה אנו דנים, היא בעיית גודל החוברת ותדירות הופעתה. אין ברצוננו לפרט בזה את מגוון דעות המערכת בנדון, נציין רק, שהחוברת כמות שהיא, הינה בעצם מעשה מרכבה (מוצלח?) של כיוונים מגמות וטעמים שונים, תוך עמידה על המשמר לבל תטושטש בשל כך זהותה ויחודה.

גם המדור "על דא ועל הא" הוא פרי מעשה מרכבה זה. זכותו של הרב הס לחלוק על פרסומו או אף על חלק מהמגמות שהצבנו לנו, אך בקביעתו החד משמעית והמשמעותית מאד — שהמדור הנ"ל כתוב ב"סגנון עתון סוליטי" יש משום האשמה חמורה כלפינו והחשדה במה שאין בנו.

לדעתינו, מאמר — שמקורותיו בדוקים ומאומתים, שדרך כתיבתו כנה ולא דמגוגית, שנטול הוא ביטויים בוטים וזולים, ושנזהר מלעבור על חוקי לשון הרע (כפי שנוסחו ע"י החפץ חיים) — יצא מכלל "סגנון עתון סוליטי". דומה שהמאמרים במדור הנ"ל לא מתכחשים לעקרונות אלו.

יתר על כן, תחת ידינו שני מאמרים של אנשים בעלי עמדות חשובות אשר יכלו להוסיף עניין ומתח ל"מורשה" ומושהים על ידינו בגלל נאמנותנו לעקרונות אלו ומחשש שמא יפגעו על ידם אנשים, מוסדות וערכים חשובים לנו.

נמנעים אנו מלהכנס לדיון ולויכוח על עצם השגותיו והצעותיו של הרב הס, רוצים אנו לשמוע תחילה את דעותיו של צבור קוראינו. אך נעיר בקצרה. אם מאמצים אנו את השקפה שהביע הרב הס ש"בני תורה האמונים על השקפת העולם המותנית ע"י הכוזרי — מהר"ל מפרג והרב זצ"ל יש להם מה לומר וחשוב שיישמע קולם" אין מנוס ממדורון "על דא ועל הא" או ממשהו בדומה לו.

לא נוכל, גם אם נרצה, לברר כל דבר על כל צדדיו ההלכתיים והרעיוניים, ואם בשל כך נמנע מלהשמיע דברינו בעינינו שעה וציבור — יצא צד זה חסר.

דומה שיש תוקף וסמכות לקולם של בני תורה גם כשאינם מיוסדים ומבוססים על מאמרי חז"ל, אם רק אינם סותרים אותם, כוחם מעצם היותם בני תורה (ולא רק אנשים שרכשו את חכמת התורה) ודבריהם מודרכים על ידה ביודעין ושלא ביודעין.

מכתבים למערכת

לכבוד

מערכת "מורשה" ירושלים.

קבלתי חוברת ב' של "מורשה" והריני להביע בפניכם את ברכתי על הצלחתכם להמשיך בפרסום דיעותיכם שמטרתן, כדבריכם, "להשמיע דברים בנושאי הכלל והציבור מתוך תחושת הזדהות עם מדינת ישראל, בה אנו רואים את התגשמות חזון הגאולה". הנכם קובעים מדור מיוחד לתורת ישראל, והרי אין ספק ששאיפתכם למדינת ישראל שתתנהג על פי התורה, או כפי שנוהגים לקצר שתקום "מדינת ההלכה".

הרשו נא לי לפנות אליכם בשאלה, האם לפי דעתכם "מדינת ההלכה" זוהי הלכתא דמשיחא או שהוטל על בני דורנו שזכו ל"התגשמות" חזון הגאילה" ללמוד ולהבהיר "הלכות מדינה", למען יהא הויכוח הציבורי על בעיות אלו מצד היהדות הדתית מבוסס בהלכה?

ידוע, שה"חפץ חיים" זצ"ל הושיב בישיבה שלו מנין כהנים שילמדו רק סדר קדשים, למען יהיו מוכנים ובקיאים בעבודת המקדש, כי אם — כך נמסר בשמו — אני אומר בכל יום "אני מאמין בביאת המשיח וכו' אחכה לו בכל יום שיבוא", הרי עלי גם לדאוג שיהיו כהנים מוכנים וראויים לעבודה. והרי יכול היה להגיד, יבוא המשיח ויכשיר את הכהנים.

זו היתה גם דעתו של הגר"א. מובא בספרים שונים, שבתקופת "גלותו" הגיע להמבורג וביקר בביתו של רבי רפאל כהן, רבן של המבורג, אלטונה וואנדזבק. והגר"א הדגיש בפניו את החובה ללמוד סדר קדשים. באמרו "הלא יום יום אנו מחכים ומצפים לקראת מקדש מלך אשר יתנשא על מרומי ציון, ובעבודת בית המקדש נשמח כולנו, ואף אתה, כהן מיוחס, תיקרא לעבודה בבית המקדש שיבנה לתלפיות, ואיך לא תתעסק בכל יום בסדר העבודה, להיות בקי ורגיל בכל עניני קדשים." (לפי "הגאון החסיד מוילנא" של מר בצלאל לנדוי). לכם ודאי ידועה התנהגותו של הרב קוק זצ"ל בענין זה. והנה מדוע לא תקימו ביניכם קבוצה של תלמידי חכמים, אשר יקדישו עצמם ללימוד הלכות מדינה, והרי הרבה שאלות מסוג זה מתעוררות יום יום ואם אין אתם עדיין היום בין הפוסקים הלכה למעשה, תשמיעו את קולכם במדור אשר ברצונכם לייחד בו הדיבור במישרין בעניני דיומא. אולי אף ראוי הדבר למדור מיוחד. יתכן, ואין בכל הדברים האלה לגביכם כשום חידוש

כלל וכלל ואז תראו בהם רק סעד מצד אוהד נאמן לרעיונותיכם, המאחל לכם הצלחה בדרככם.

בכבוד רב ובברכה,
ד"ר שמואל חננוביץ,

(רצופה בזה המחאה ע"ס —.4 ל"י, נא לשלוח לי חוברת נוספת, תודה.)

הערת המערכת

תודתנו על דברי האהדה ועל איחולי ההצלחה.
השאיפה לראות את מדינת ישראל כ"מדינת התורה", ואת עם ישראל כעם שהתורה מדריכתו בכל אורחותיו והשקפותיו, — זו השאיפה אשר הצמיחה את "מורשה" והמנחה אותנו בהליכותינו.
שאלותיו של ד"ר שמואל חננוביץ והצעותיו להקדיש ציבור רציני של ת"ח שיעסקו בהלכות מדינה, הופנו משום מה אל המערכת. שמחים אנו לשמש שופר לדבריו ולהצטרף למשאלותיו.
אין בכוחה של מערכת "מורשה" לארגן מסגרות לימודיות. אולם משתדלים אנו לתת מקום לבירורים הלכתיים והגותיים בשאלות התורה, המדינה והעם בכל מדורינו. בקבצים שהופיעו עד כה נתפרסמו מספר מאמרים, הלכתיים והשקפתיים, בהלכות א"י והמקדש, החברה והעם. נפנה את תשומת הלב למאמר "ההלכה והחיים המודרניים" בקובץ ב', ולמאמר מעין־תגובה והשלמה בקובץ זה, בשם "על המדינה המודרנית וההלכה".
מי יתן ופנייתו של הכותב הנכבד תעורר הדים בקרב כל החוגים שבידם לפעול ולהפעיל, והיה זה שכרנו.

לכבוד
"מורשה" ירושלים, שלום וחג שמח!

ידוע לכולנו, כי כל יהודי דתי באיזו אסכולה שתהיה מתנגד בחריפות לאמצעי אלימות וכו'.
על כן נראה לי המאמר התוקפני "הטירור הקדוש" כמופרז, ולא שימש את מטרתו, אולי להיפך רק ילבה יצרים, כאשר הוא שולח אצבע מאשימה עם ביטויים קשים, אף קודם שהמשטרה מצאה הוכחות ברורות.
לדוגמא בענין הרב רוזנטל "כדי רבם דקרו". מעניין, שהכותב לא ראה את

מכתבים למערכת

הכחשתו של הרב ב"מעריב". כמו כן נכתב בעיתון, שנשלח מכתב אנונימי מחייל אל רופא, היתה השערה שהרופאים בעצמם כתבו את המכתבים. מדוע אם כן תלה הכותב הקולר כולו בחוג מסויים. לדעתי, הצטייר רושם שהדתיים "ריש כל מרע" והפתלוגים "חפי־פשע, חסרי הגנה" ונתונים בידו הקשה של "הטירוריסט". גם אם ישנו קומץ המטיף לזאת, אין זאת אומרת שהמטרה מקדשת את האמצעים, בפרט, כשישנו צד שני של המטבע. ומכל שכן לא בחוברת שסיסמתה אהבת ישראל וכו'.

שלכם בברכה!

אריאל קטעי

ישיבת "מרכז הרב", ירושלים.

תגובת "ריש"

הערותי בדבר ה"טרור הקדוש" שנתפרסמו בחוברת הקודמת במדור "על דא ועל הא" לא נועדו לחקור עובדות ולאמת ידיעות עיתונאיות. הדברים שנכתבו, אין עיקרם בבירור משפטי של הדוגמאות אשר נזכרו. האם אמנם אירעה "דקירת הרב" בבני ברק או שמא ההכחשה נכונה הימנה; האם מכתב מסויים לפתולוגים מקורו בעטו של בן ישיבה או של הפרובקטור.

עיקר דברי מכוון כלפי השתיקה של מנהיגי הציבור הדתי וראשי הישיבות בכללם. קיימת אוירה של טירור הנטפל גם לשאלות השגויות במחלוקת, אשר הציבור הדתי מעורב בהן. קיים החשד — שהוא די מבוסס — כי חלק נכבד ממעשי הטירור נובעים ממקום ש"קדוש" יתקרא. והיכן המחאה? ואגב, נזכור בהזדמנות זו סידרת הצתות חשודות המגדילות את התבערה. בערי יהודה ובחוצות ירושלים מתפרסמים כרוזים על כל פרק ופרק ועל כל בעיה ובעיה. ושאלה חמורה זו — שחילול ה' כרוך בעקבה — איננה ראויה לתגובה תורנית זועקת ומזדעזעת?

תגובת מחאה כנגד הפחדות, הוקעת אימים וגזירת נח"ש נגד אלימות אין פירושם הוראה לפעולות אילו אמנם נעשו בידי חוגים תורניים. אדרבה, השתיקה (עשויה להתפרש) כהודאה. "הסר ממך עקשות פה, ולזות שפתים הרחק ממך" (משלי ד' כד).

"תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב"

תורת ישראל

"ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ ਦੁਨੀਆ ਦਾਤਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ"